

УДК 371.13:004

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-126-128

Чекан Оксана Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Барна Христина Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачєво,
Любченко Інна Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», м. Умань

ВИДИ ТА СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ

У статті обґрунтовано науково-методичні основи щодо використання інноваційних технологій майбутніми вихователями дітей дошкільного віку в умовах модернізації навчального процесу ВНЗ. Визначено теоретичні засади проблеми інформатизації освіти, основну мету та завдання засобів і методів використання інноваційних технологій майбутніми вихователями дітей дошкільного віку в умовах модернізації навчального процесу вищого навчального закладу. Виділено типи навчальних занять з використанням інноваційних технологій, обґрунтовано висновки з проведеного дослідження.

Ключові слова: інноваційні технології, інформаційна культура, інформаційна компетентність, модернізація навчального процесу.

Постановка проблеми. Перед вищою освітою в епоху інформатизації суспільства стоїть завдання підготовки фахівців, які володіють сучасними інноваційними технологіями на рівні світових вимог. У законі України «Про освіту» відзначається, що метою освіти є всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом багато педагогів пов'язують питання оптимізації процесу навчання з використанням інноваційних технологій (К. Бойкачев, В. Венда, Р. Гергей, Б. Гершунський, Б. Лом, В. Ляудіс, Е. Маліночка, Е. Машбіц, А. Савельєв, Г. Сельовко та інші). Інноваційні технології ґрунтуються на використанні деякої формальної моделі змісту, що представлена програмними засобами як педагогічними, так і телекомунікаційними. Обґрунтування концепцій різних педагогічних технологій представлене у роботах Н. Талізної, М. Кларіна, Ф. Янушкевича та інших. Вітчизняний досвід застосування інноваційних технологій знайшов віддзеркалення в роботах А. Барабанщикова, В. Беспалько, Я. Ваграменко, Т. Вороніна, Ю. Деміна, В. Дика, В. Іванова, М. Карпенко, Д. Колосова, С. Крамарова, А. Кривошеєва, С. Лобачева, Н. Макарової, В. Матюхіна, О. Молчанової, В. Овсянникова, А. Полякова, Ю. Попова, А. Савельєва, В. Самойлова, В. Солдаткина, А. Тихонова, С. Щенникова, А. Федосєєва, А. Хорошилова та інших.

Мета статті: аналіз засобів та методів використання інноваційних технологій майбутніми вихователями дітей дошкільного віку в умовах модернізації навчального процесу ВНЗ.

Результати дослідження. Під впливом упровадження інноваційних технологій в навчальний процес вищої школи знаходяться всі наочні сфери діяльності. Широке упровадження і звичне використання технологій стає методологічною основою домінування прикладного компоненту загальної наочної педагогічної освіти. У зв'язку з цим розробка методичної системи формування сучасної інноваційної компетентності є однією з найактуальніших задач модернізації та інформатизації освіти. Проте повного розуміння місця і ролі даних інноваційних технологій у навчальному процесі вищої школи поки не досягнуто.

На сьогоднішній день в нашій державі існує безліч ВНЗ, у яких здійснюється підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. Підготовка фахівців даного напрямку неоднакова, оскільки є різна кількість годин, відведених на дисципліни, що

стосуються інформатики. Комп'ютерні технології є одним із видів сучасних інноваційних технологій, які мають величезне значення, як для студентів (майбутніх вихователів дітей дошкільного віку), так і для вихованців ДНЗ. Для повноцінного розвитку дитини-дошкільника у сьогоднішньому суспільстві держава та вищі навчальні заклади повинні насамперед забезпечити дошкільні установи інформаційно компетентними педагогами саме в сфері комп'ютерної техніки.

Зауважимо, що більшість словників обмежуються дефініцією слова «компетентність» і «компетентний», а саме: який має достатні знання в якій-небудь галузі, з чимось добре знайомий, кваліфікований; той, що володіє компетенцією. Компетентність — слово іншомовного походження, яке походить від латинського «competentio», що, у свою чергу, бере початок від слова «compeo» (дослівно: досягаю, відповідаю, підходжу). Словник іншомовних слів визначав це поняття як поінформованість, обізнаність, авторитетність [3, с.568]. Це є особистість, котра має професійні навички не просто в роботі з комп'ютером, а вміння застосовувати та використовувати його під час роботи з дітьми дошкільного віку.

Комп'ютер є багатофункціональною навчальною машиною. Його дидактичні можливості дозволяють майбутнім фахівцям дошкільної освіти під час роботи з вихованцями, завдяки новизні і нетрадиційності, залучати їх до активної навчально-пізнавальної діяльності; активізувати навчання шляхом використання привабливих і швидкозмінних форм подачі інформації (мультиплікація, колір, музика), стимуляції пошуку відповіді; поліпшити сприймання матеріалу за рахунок наочності, підкреслювання, обертання, кольорового зображення, графіки, мультиплікації, музики, відео; розвивати творче мислення шляхом експериментування, пошуку зв'язків між новою і старою інформацією, встановлення зв'язків і закономірностей в межах набору завчених фактів; розвивати абстрактне мислення за допомогою заміни, демонстрації конкретних предметів схематичними чи символічними зображеннями (кресленнями, графіками, діаграмами, формулами), наочною; формувати вміння раціонально будувати розумові операції (точно визначати ціль діяльності, завдання, засоби досягнення завдань, цілі); стимулювати рефлексію, аналіз вихованцям своєї діяльності шляхом отримання наочного зображення наслідків власних дій; реалізувати індивідуалізацію навчання за послідовністю понять, що вивчаються; керувати навчанням. Комп'ютер визначає, які навчальні завдання (питання, задачі, вправи) будуть запропоновані вихованцям, які пізнавальні дії (порівняння, зіставлення, абстрагування та ін.) вони мають виконати, до яких результатів і висновків дійти; здійснити доступ до «банків інформації» - практично безмежного обсягу інформації і її аналітичного опрацювання, що призводить до

безпосереднього залучення підростаючого покоління до інформаційної культури суспільства. Доступ до мережі Інтернет дозволяє взяти участь у міжнародних освітніх проєктах (спільний навчально-пізнавальний творчий або ігровий діяльності вихованців-партнерів, організований на основі комп'ютерних телекомунікацій), які мають спільну мету - дослідження певної проблеми (дослідницької, літературно-творчої, прикладної, інформаційної та інших); організувати дистанційне навчання з використанням персональних комп'ютерів і мережі Інтернет; забезпечити об'єктивність контролю, можливість реалізації суб'єктивного стилю спілкування.

Аналіз досвіду навчальних закладів свідчить про можливість використання комп'ютерної техніки у всіх ланках навчально-виховного процесу. Комп'ютер ефективно використовується на заняттях з різних напрямів. Використання комп'ютерних технологій можливе на різних етапах заняття. За рівнем комп'ютеризації виділяють два типи навчальних занять: з елементами комп'ютеризації; цілком комп'ютеризовані. Дія першого, як свідчать наведені вище приклади, характерне епізодичне застосування комп'ютерних технологій для розв'язання окремих завдань заняття: набуття нових знань, формування нових умінь, закріплення вивченого, виконання тренувальних вправ, контролю. Для другого типу навчальних занять - тривала робота з комп'ютерами для вирішення усього комплексу завдань.

Для введення комп'ютера у навчання створюються навчальні комп'ютерні програми (НКП), які керують пізнавальною діяльністю вихованця. Програма - це система команд для машини, за якими остання виконує запроєктовані дії [2, с. 256-258]. Створення навчальних програм є складною, але перспективною справою для спеціалістів з інформатики, педагогів, психологів, галузевих учених.

Сьогодні нагромаджено значний фонд програмних засобів навчання, що базуються на застосуванні технології мультимедіа. Мультимедіа є новою інформаційною технологією, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання, передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків. Це дає змогу поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо - та відеоінформацію, анімацію. Важливою властивістю мультимедіа є інтерактивність, що дає змогу користувачеві отримати зворотний зв'язок. Крім цього, в мультимедіа реалізується цифрове кодування інформації, завдяки

чому велика кількість даних зберігається на компакт-дисках (СД) [1, с.145-150].

Зміст і характер матеріалу, що викладається протягом лекційного курсу, передбачає достатній арсенал прийомів для створення проблемних ситуацій [4, с.189-200]. Готуючи питання проблемного характеру, необхідно, з нашого погляду, дотримуватися наступних вимог: орієнтувати студентів на висловлення власної думки, міркувань, припущень; домагатися самостійних відповідей, використовуючи вивчений матеріал або спираючись на знайомий матеріал; схилити студентів до аналізу дослідів, порівнянь, зіставлень, розкриття зв'язків, висновків і узагальнень. У якості дидактичних фільмів можна також використовувати педагогічні програмні засоби для створення прикладів віртуальних діалогів [5, с. 69-72].

Аналітико-синтетична діяльність студентів на лекційних заняттях з використанням інноваційних технологій є набагато продуктивнішою. Використання інноваційних (комп'ютерних та інформаційних) технологій дозволяє урізноманітнити теоретичний матеріал, що сприяє підвищенню інтересу до навчання у студентів, допомагає викладачу правильно формувати професійну компетентію майбутніх фахівців дошкільної освіти та орієнтує студентів на подальшу самостійну роботу для глибшого вивчення матеріалу лекційного курсу. Величезний дидактичний потенціал використання інноваційних технологій навчання може бути розкритим лише за умов, якщо провідна роль у навчально-виховному процесі належатиме педагогу. Саме він визначає і забезпечує ті умови, за яких цей потенціал дійсно реалізується. Тому вища освіта повинна готувати педагогів (майбутніх вихователів дітей дошкільного віку) не просто з використанням інноваційних технологій а й готувати їх самих до використання даних технологій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, множина професійно орієнтованих інформаційних асоціативних зв'язків студентів (майбутніх вихователів дітей дошкільного віку) при використанні інноваційних технологій у навчальному процесі ВНЗ є можливою. Якщо майбутній вихователь дітей дошкільного віку вже з першого курсу буде користуватися інноваційними технологіями, то в майбутньому, під час роботи з дошкільниками його діяльність не зміниться, а лише вдосконалюватиметься. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у визначенні способів використання комп'ютера у навчально-виховному процесі дошкільних закладів.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства / В. Кремень // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 6. – С. 4-8.
2. Мардарова І. К. Підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ірина Костянтинівна Мардарова. – Одеса, 2012. – 239 с.
3. Ожегов, С.И. Словарь русского языка : около 60000 слов и фразеолог. выражений / С. И. Ожегов ; под общ. ред. Л. И. Скворцова. – 25-е изд., испр. и доп. - М. : Оникс : Мир и Образование, 2006. – 973 с.
4. Співаковський О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, В. В. Коткова. – Херсон : ХДУ, 2011. – 272 с.
5. Християнінов О. М. Вимоги до навчальних комп'ютерних програм у контексті активізації пізнавальної діяльності учнів / О. М. Християнінов, О. В. Вашчук // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1999. – №1. – С. 31-33.

References

1. Kremen' V. Informacijno-komunikacijni tehnologii v osviti i formuvannya informacijnogo suspil'stva / V. Kremen' // Informatika ta informacijni tehnologii v navchal'nih zakladah. – 2006. – № 6. – S. 4-8.
2. Mardarova I. K. Pidgotovka majbutnih vihovateliv do vikoristannya komp'yuternih tehnologij v organizaciji piznaval'noi diyal'nosti starshih doshkil'nikiv [Tekst] : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / Iryna Kostyantinivna Mardarova. – Odessa, 2012. – 239 s.
3. Ozhegov, S.I. Slovar' russkogo yazyka : okolo 60000 slov i frazeolog. vyrazhenij / S. I. Ozhegov ; pod obshch. red. L. I. Skvorcova. – 25-e izd., ispr. i dop. - M. : Oniks : Mir i Obrazovanie, 2006. – 973 s.
4. Spivakovskij O. V. Informacijno-komunikacijni tehnologii v pochatkovij shkoli : navch.-metod. posib. / O. V. Spivakovskij, L. E. Petuhova, V. V. Kotkova. – Herson : HDU, 2011. – 272 s.
5. Hristianinov O. M. Vimogi do navchayuchih komp'yuternih program u konteksti aktivizacii piznaval'noi diyal'nosti uchniv [Tekst] / O. M. Hristianinov, O. V. Vashchuk // Komp'yuter u shkoli ta sim'ji. – 1999. – №1. – S. 31-33.

В статье обоснованы научно-методические основы по использованию инновационных технологий будущими воспитателями детей дошкольного возраста в условиях модернизации учебного процесса высшего учебного заведения. Проанализирован опыт учебных заведений, который свидетельствует о возможности использования инновационных технологий во всех звеньях учебно-воспитательного процесса. Обоснованы выводы из описанного исследования и перспективы дальнейших исследований в данном направлении.

Ключевые слова: инновационные технологии, информационная культура, информационная компетентность, модернизация учебного процесса.

The article substantiates scientific and methodological bases regarding the use of innovative technology by future nursery teachers under conditions of modernization of educational process of higher educational establishment. It analyses the experience of educational institutions that witnesses about possibilities of the use of innovative technology in all sections of educational process. It studies types and methods of the use of innovative technology under conditions of higher educational establishment's educational process' modernization. It defines theoretical foundations of issue regarding information technology implementation into education, main purpose and tasks of means and methods of the use of innovative technology by future nursery teachers under conditions of modernization of educational process of higher educational establishment. There are presented new requirements to future specialists of preschool education in the area of competence enhance. There are distinguished types of educational classes with the use of innovative technology. Methodology of multimedia technology application during classes was demonstrated. There is presented the method of development of lecture course with the use of innovative technology in higher educational establishments. The article substantiates conclusions of described study and perspectives of further exploration in this direction.

Key words: innovative technology, information culture, information competence, modernization of educational process.

УДК 378:373.2.011.3-057.87:37.041

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-128-131

Черепаня Наталія Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Русин Надія Михайлівна,

старший викладач,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті визначено суть понять «готовність», «готовність до самоосвіти». Розкрито підходи формування готовності майбутніх вихователів до самоосвітньої діяльності, проаналізовано компоненти в структурі готовності вихователів до самостійної роботи.

Ключові слова: вихователь, готовність, самоосвіта, самоосвітня діяльність.

Постановка проблеми. Організація самоосвітньої діяльності в процесі навчання у ЗВО є показником сучасного, досить високого рівня системи освіти. Без уваги до самоосвіти як одного з основних елементів процесу навчання у вищій школі у наш час неможливо підготувати висококваліфікованих фахівців. Основний резерв підвищення ефективності процесу навчання і якості підготовки майбутніх вихователів необхідно шукати в раціональній організації навчального процесу. Завдання формування в суб'єктів навчання готовності до безперервної самоосвіти вимагає включення самоосвіти в навчальний процес як об'єктивного необхідного виду роботи. Це не нав'язування додаткової, позапрограмної роботи, а зміна характеру навчальної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих аспектів готовності до професійно-педагогічного самовдосконалення та шляхів її формування перебувало в центрі уваги багатьох вчених: у контексті вивчення готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку (Т. Тихонова, Т. Степанова, М. Костенко); самоосвіти (Ю. Калугін, О. Малихін, І. Наумченко); самовиховання (С. Єлканов, О. Кучерявий, Л. Рувінський); мотивації професійного самовдосконалення педагога (Б. Кондратюк, О. Борденюк).

Мета статті: розкрити підходи до формування готовності майбутніх вихователів до самоосвітньої діяльності.

Результати дослідження. Готовність до самоосвіти — одна з складних властивостей особистості, в структурі якої можна виділити такі компоненти: рівень наявності усвідомленої потреби в самоосвітній діяльності, її мотиви, наявність початкової бази професійних знань, сформованість самоосвітніх умінь і навичок, становлення (засобом) самоосвіти, самостійність у організації цього виду діяльності. Самоосвіта стимулюється метою, ідеєю, що стала надбанням людини й тими засобами, що засвоєні в процесі спільної діяльності з людьми.

Під готовністю до самоосвіти ми розуміємо стан суб'єкта самоосвіти, що характеризується як позитивним відношенням до самоосвіти, так і практичним оволодінням цього процесу. Готовність до самоосвіти може бути описана структурно (когнітивний, особистісний і операційно-дійовий компоненти) і рівнево (високий, середній, низький рівень готовності до самоосвіти). Розглядаючи готовність до самоосвіти в сучасному інформаційному середовищі як інтеграційну міру сформованості узагальнених характеристик особистості (обізнаність, свідомість, дієвість і умілість), успіх становлення якого залежить від успішності становлення кожної з її складових, необхідно виділити можливість цілісної дії з боку педагогів, мета якої не формування «завершеного фахівця», а розвиток в ньому здібності до постійного самостійного пошуку інформації, стимулювання творчості й особливо творчого мислення [1, с. 18].

На початковому етапі свого розвитку самоосвіта є ситуативною, стихійною, неусвідомлюваною активністю, що виникає на основі орієнтовного рефлексу. Вона носить нецілеспрямований, несистематичний характер і самим суб'єктом нерідко не усвідомлюється і не контролюється. Таке пізнання нерідко характеризується дифузністю інтересів, відсутністю чіткої спрямованості на певний предмет або сферу знань. Спонукачами такої активності є стихійно виникаючі чинники зовнішнього середовища, що породжують мимовільну увагу й ситуативний інтерес.

На наступному етапі ця активність набуває зовнішньої детермінації, виконується під дією зовнішніх чинників, зокрема, під впливом педагога й набуває деякої цілеспрямованості (але при цьому мета задається ззовні й може не усвідомлюватися самою особою), систематичності (також під зовнішнім управлінням). Така самоосвіта характеризується екстринсивною (зовнішньою) мотивацією, спонукається вимогою педагога (у разі самоосвіти фахівця — вимогою керівництва або необхідністю практики професійної діяльності). Надалі відбувається наростання